

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 229 | שנה ה' | פרשת וירא | שנת תשע"ח

פניני הפרשה

אהבת הבריות, לפי המבט "שלך" בלבד

"כי ידעתיו" - פרש"י לשון חבה המחבב את האדם וידעו ומכירו. הביאור בזה, דהאובב את חברו, רואה את מעלותיו. ולכן, מכירו. מי שאיננו אוהב, אינו מכירו, כיון שרואה את חסרונותיו, ולא מכיר במעלותיו. [ומטעם זה, אנשים מלאים ביקורות על אחרים, כי רואים רק חסרונותיהם].

צריך עיון

בענין שחיטה קודם מתן תורה

יש להסתפק בקרבנות שהקריבו האבות וכן קרבן פסח שעשו ישראל במצרים אם היו יודעים כל הלכות שחיטה. הגרמה חלדה וכו'. או שקודם שנאמרו אלו ההלכות למשה בסיני לא היה מעכב עדיין כל אלו ההלכות.

*

הנה לא נזכר דיצחק פשט בגדיו, אבל לכאורה בכדי שלא יהא חציצה בין גופו לעצים הי' צריך לפשוט את בגדיו.

"נאחו בסבך בקרניו" פרש"י שהי' רץ אצל אברהם והשטן סובכו ומערבבו באילנות.

והעיר רבנו שליט"א באילת השחר: הנה אברהם כבר עמד בנסיון העקידה ולמה השטן רצה לעכבו מלהקריב האיל, ולא כתוב שהשטן הפריע לו במיוחד כשרצה לקיים מצוות אחרות.

ובעת שבא הגה"צ ר' דן סגל שליט"א לביקור בבית רבנו שליט"א (אב תשע"ו) הציע לפני רבנו לישב דהנה לפעמים כשאדם מקבל נסיון מהקב"ה ועומד בו, הוא נרגע שזכה לעמוד בו ושמח שבמהירות הסתיים הנסיון וחזור לעבודתו הרגילה. אמנם אם הוא באמת אוהב את ה' גם אחרי הנסיון עדיין ממשיך עם הנסיון ולא ממחר להסיר מעליו מעלה זו.

ומעתה אברהם הרי עמד בנסיון עצום לשחוט את בנו, ואחר שצוהו ה' שלא ישחוט באמת ניצול הנסיון בגבורה והיה כבר צריך למהר ולשמוח, אבל הוא עדיין רוצה להמשיך בנסיון ולכן בא להקריב את האיל, ועי"כ בא השטן להפריע לו כי יודע שזה הגמר של הנסיון. והסכים רבנו שליט"א לדברים.

והוסיף הגה"צ ר' דן שליט"א שלכן את הברכות קיבל אברהם אחר שחיטת האיל והיינו אחרי שראו את המדרגות הגבוהות הנ"ל אז קיבל את הברכה בשלימותה. (מפי הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א)

וביומא פ"ז א' איתא כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ופרש"י הקב"ה מדחה מפניו את העבירה שלא תבוא לידו. ולכאורה זה סתירה לבחירה? אלא כנראה דמה שלא מביאים את האדם לנסיון גדול זה אינו סתירה לבחירה, דכיון שזוכה בזיכוי הרבים הוא השיג מה שצריך לכן מדחין מפניו את העבירה אבל זה רק אם אין רוצים שיעלה לדרגה יותר גבוהה דהא אברהם אבינו אין לך מזכה הרבים גדול ממנו שהלך ופירסם את שמו של הקב"ה בכל העולם, ולחם כנגד האלילים במסיו"נ והשליכוהו לכבשן האש, וזה הכל הי' מסיו"נ לזיכוי הרבים שאין למעלה מזה, אבל בכדי לזכות לישראל ומ"ת הכניסוהו לעמוד בעוד נסיון. וכל אדם צריך לדעת שאם העמידוהו בנסיון הוא יכול להצליח, דאם לא הי' יכול להצליח לא היו מעמידים אותו בנסיון, לא נותנים **המשך בעמ' 3**

שיחה לפרשת השבוע

העמידה בנסיונות

שיחת רבנו חנוכה תשנ"ט

בפרשת וירא בנסיון העקידה כתוב ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם וגר ויאמר קח נא את בנך וגו'. והגמ' בסנהדרין פ"ט ב' אומרת: א"ר שמעון בר אבא אין נא אלא לשון בקשה, משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והי' לו גבור אחד ונצחן, לימים עמדה עליו מלחמה חזקה אמר לו בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו, שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש אף הקב"ה אמר לאברהם ניסיתין בכמה נסיונות ועמדת בכלן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים.

וצ"ב מה הסברא שאם אברהם אבינו לא יעמוד בנסיון הזה יאמרו דאין ממש בראשונים, הרי בנסיונות הקודמים שהיו לו עד עכשיו שהיו ג"כ קשים הוא עמד וכי למה אם לא יעמוד בנסיון היותר קשה הזה יאמרו דאין ממש בראשונים?

ואפילו אם נבין את הסברא בזה, צ"ב מה מוסיף לנו המשל עם המלך בשר ודם להבין יותר את הנמשל הרי זה ממש אותו דבר, ובאמת גם שם קשה למה אם אותו גיבור לא יעמוד במלחמה זו יאמרו שהראשונות אין בהם ממש, הרי הוא נלחם מלחמות הרבה ומסר נפשו וניצח, ולמה אם לא יצליח במלחמה זו יאמרו דהראשונות אין בהם ממש. ובעצם עוד צ"ב במשל דהמלך אמר לגיבור בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש, דמשמע שהמלך רוצה שינצח במלחמה משום טובתו של אותו גיבור שיהי' לו שם טוב, הרי בודאי רצונו שינצח במלחמה החזקה שעמדה עליו דאל"כ המלך יהא מנוצח וא"כ לטובת המלך עצמו צריך לנצח?

ונראה הביאור בזה: דבודאי המלך רוצה שינצח במלחמה שעמדה עליו, אבל רצונו גם בדבר נוסף לטובתו של אותו הגיבור, דכיון שניצח בהרבה מלחמות הוא רוצה למנותו לשררה חשובה מאוד כמשנה למלך וכדו', ולכן אומר לו המלך דבכדי למנותך במינוי כ"כ חשוב אני צריך שתוכיח את גבורתך בעיני העם דמה שעשית עד עכשיו עדיין לא מספיק להוכיח לציבור שאתה ראוי לך, דהא יאמרו דניצחת רק אנשים חלשים ובשביל שאוכל למנותך במינוי חשוב אתה צריך לנצח במלחמה החזקה שתהא נערץ בעיני העם, וכולם יסכימו שאתה ראוי לתפקיד הזה, ולכן בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו כי אני רוצה למנותך לשר שתנהיג את המדינה, והנה במשל זה יותר מובן דבודאי דמה שנלחם עם אנשים חלשים וניצחם זה לא מראה כ"כ על גבורה דאין צריך להיות גיבור לנצח אנשים חלשים, אבל להתגבר על אנשים גבורים זה גבורה, אבל אצל אברהם אבינו זה פחות מובן שהרי הוא עמד בנסיונות גדולים גם עד עכשיו, ולמה אם לא יעמוד בנסיון הקשה הזה יאמרו שאין ממש? אבל הגמ' לומדת שזה הי' ג"כ אצל אברהם אבינו, דכיון שהקב"ה רצה להעלותו במדרגה יותר גדולה אז לא מספיק הנסיונות שעבר עד עכשיו. ובאמת כמעט לכל אדם יש נסיונות בכל דבר במשך כל ימי חייו בחיי היום יום, ולאנשים קטנים

הנסיונות שלהם הם גם בדברים קטנים דאצלם להתגבר על העצלות בבוקר ולעמוד לתפילה זה ג"כ נסיון, וכל דבר שאין לאדם חשק וקשה לו לעשותו זה נסיון, ואע"פ שאצל אנשים גדולים זה לא נסיון, ובכדי להעלות את אברהם אבינו במדרגה יותר גדולה הי' צריך לעשות דבר שניכר שהוא עולה כי הקב"ה רצה להוציא מאברהם אבינו את כלל ישראל וצריך לצאת יצ"מ ואח"כ קבלת התורה שזה הרי תכלית הבריאה כדארז"ל. עה"פ בראשית ברא: בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראים ראשית, ועל כ"ו דורות דלפני מ"ת כתוב בפסחים ק"ח א' דעמדו בחסדו של הקב"ה וזה עד שיגיעו למצב של מ"ת, והמצב הזה התחיל מאברהם אבינו ואח"כ יצא ממנו יצחק ואח"כ יעקב והשבטים וכל ישראל.

ובכדי לזכות לזה הוצרך לעמוד בנסיון מיוחד, דהנה הרי גם עד אברהם אבינו היו צדיקים גדולים מאוד כמו חנוך מתושלח נח שם ועבר וכו' והם לא זכו למה שזכה אברהם אבינו, דלא מצינו דכלל ישראל ומ"ת מתייחס אליהם אלא הכל מתייחס לאברהם אבינו, אז בכדי שיצא מאברהם אבינו תורה וכלל ישראל הוצרך לעמוד בנסיון גדול במיוחד, דכל הנסיונות שעבר עד עכשיו מספיקים שיזכה בן עדן בדרגה גדולה מאוד ויהנה מזיו השכינה וכל הגדולות מה שיש, וזה הוא כבר זכה וכו' גם אלו הצדיקים שהיו לפני אברהם זכו דבלי שום ספק שיושבים בגן עדן ונהנים מזיו השכינה, אבל בכדי לזכות שיצא ממנו כלל ישראל וקבלת התורה זה לא מספיק אלא צריך לעמוד בנסיון מיוחד, וא"כ מה שיאמרו ראשונות אין בהם ממש אין הכוונה דהט' נסיונות הקשים שעבר הם כלום, אלא דבשביל לזכות לכלל ישראל ותורה שזה התכלית של כל הבריאה זה לא מספיק, ועל זה מביא את המשל עם הגיבור, דאם המלך רוצה למנותו למינוי חשוב מאוד זה לא מספיק מה שניצח במלחמות עד עכשיו, כי אנשים יאמרו דלא ינצח במלחמות חזקות ולא רואים מזה את גבורתו, אבל אם יעמוד במלחמה החזקה זה יוכיח שהוא ראוי לתפקיד, וכן כאן הקב"ה אמר לאברהם דבכדי לזכות לתורה אתה צריך לעמוד בנסיון הזה, ואם אברהם לא הי' מתנסה בזה זה הי' חסרון שלא יזכה לתורה, ואע"פ שגלוי לפני הקב"ה שאם ינסה אותו הוא יעמוד בנסיון זה לא מספיק אלא צריך שיעבור את הנסיון בפועל ולהוכיח שהוא ראוי למצב שיצא ממנו תורה ויצא ממנו כלל ישראל ואמר לו בבקשה ממך עמוד בזה.

כי רצון הקב"ה שיצליח כי זה תכלית הבריאה דהוא ברא את כל העולם בשביל התורה וישראל, א"כ נמצא דכשרוצים להעלות אדם במדרגה וכמו במשל אצל המלך הוא צריך לעשות משהו יותר מהרגיל, וכן כשהקב"ה רוצה לרומם את האדם להעלותו הוא צריך לעבור נסיונות, נסיונות קטנות מעלות אותו קצת, ונסיונות גדולות מעלות אותו עוד יותר מה שאדם יותר עובר נסיונות הוא עולה יותר וכיון שרוצים להעלותו מביאים אותו לידי נסיונות, והקב"ה לא מביא אדם לנסיונות אם אינו ראוי לזה אם כחות הנפש שלו אינם מספיקים בכדי להתגבר ולעמוד בנסיונות.

גודר גדר ועומד בפרץ - הקדמת שבת קודש

הנה רבנו עשה מהפכה גדולה בענין הזהירות בכבוד שבת, והמעלה להימנע מעשית מלאכה סמוך לשבת ובהרבה מקומות בעולם הרחיב את הענין על זה. ואף כתב כמה וכמה מכתבים בענין זה. ובשבוע זה שעוברים לשעון חורף וזמן שבת מוקדם, כתב ע"כ רבנו בעבר מכתב בזה"ל: בס"ד. היות שבעוד כמה ימים יזיזו את השעון הקיץ לשעון חורף, ויש חשש שיקשה לקבל חצי שעה לפני השקיעה להזהר ממה שאסור לעשות בשבת. בכן באנו לעורר שבכל אופן ישתדלו שגם אז יפסיקו מלעשות דברים שאסור לעשות בשבת.

ובזכות שמירת שבת יזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

א.ג.ל. שטיינמן כ"א אלול תשס"ח לפ"ק

תוספת שבת

בס"ד. כבוד הרב המזכה את הרבים כמוה"ר ר'... שליט"א.

הנה היות שכבר זכה כב' להיות מתחיל במצוה לימוד הלכות שבת לצבור גדול, וכבר דיברנו שיש לחזק גם ענין שמירת שבת למעשה. והיות שרבים עושים דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יכול להמשך אחרי השקיעה בערב שבת, בכן באנו בהצעה שכל א' יראה להפסיק מלעשות דבר האסור לעשות בשבת לכהפ"ח חצי שעה לפני השקיעה, ויהי' בזה תועלת גדולה חיכוי הרבים גדול מאד. וצריך להשתדל להפיץ הענין הזה, היות זה עד עכשיו לא עשו זה צריך לעורר האנשים להשתדל בזה מאד, וכל מה שיפרסמו יש יותר סיכויים שיתקבל הדבר, כי בודאי כל אחד רוצה שלא להכשל ח"ו בחילול שבת רק צריך לעורר. אהרן יהודה לייב שטיינמן. כ"ב אדר תשס"ז לפ"ק. בני ברק יצ"ו.

להפסיק מכל מלאכה

בס"ד. לכ' תלמידי ישיבתנו ישיבת ארחות תורה שלו' וברכה על עולם. היות שאין מזרזין אלא למזרזין הנני בזה לחזק אתכם בענין להפסיק מכל דבר שאסור בשבת, להשתדל שחצי שעה לפני שקיעת החמה יהיה הכל מסודר לכ' שבת קודש. וגודל ענין שמירת שבת קודש מבואר בחז"ל בגמ' ובמדרשים ובזוה"ק ואין צריך להאריך בזה.

ויברכו כל שומריה ומהדריה בכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

אהרן יהודה לייב שטיינמן ט"ו אלול תשס"ט לפ"ק.

מכתב רבנו על כן

לאחינו בני ישראל שלום וכל טוב סלה.

באתי לעורר על קדושת שבת אשר היא מאד חמורה, ומצד שני אפשר לזכות על ידי שמירת דיניה מאד.

כרגיל אנשים קרוב לשקיעת החמה בערב שבת מאד לחוצים, ובאים לידי קטטות, וכן מבואר גיטין נ"ב ע"א וברש"י שם, ולפעמים גם מתוך לחץ נכנסים לעשות דבר האסור אחר שקיעתה של החמה, אשר זה מאד חמור! טוב מאד להתרחק ולמנוע מלעשות דברים האסורים בשבת חצי שעה לפני השקיעה, באופן שלא יקרה חלילה שיכולים לעבור אחרי השקיעה, ושכר עושיה אין לשער. חזקו בזה ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות. נ"ב, מקומות הנהוגים לקבל שבת ארבעים דק' קודם השקיעה ינהגו כמנהג המקום. כ"ב לאדר שני תשע"א לפ"ק.

אהרן י' לייב שטיינמן

ג"א מצטרף נסים קרליץ. בעז"ה ג"א מצטרף לדברים נכונים וברורים אלה. חיים קניבסקי. הנני מצטרף להג"ל יוסף שלו' אלישיב.

ובמכתב אחר הוסיף רבנו: ואשרי מי שעושה לעורר ולזכות את הרבים בענין זה, וכעת שמעתי שהולכים להכניס זה דבר בלוחות הזמנים יתברכו כל מי שעושה לזה ויזכה לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ושכר עושיה אין לשער.

להכניס ללוח

בס"ד. לכבוד הרב מרדכי גנוט שליט"א היות שיהי' זיכוי הרבים מאד, אם תרפס בלוח זמן חצי שעה לפני השקיעה, שלא לעשות מלאכה האסורה לעשות בשבת, הזכות מזכה הרבים יהי' לך לנצח. ד' תמוז תשע"א לפ"ק נ"ב אין הדבר שייך לגבי ירושלים. ובמקומות שנוהגים בהם להימנע ממלאכה קודם לזמן זה. [לוח דבר בעתו - תשע"ב]

להניצל מאסונות

בס"ד י' כסלו תשס"ז לפ"ק לכ' עדת ישראל אשר ב... ה' עליהם יהי' שמעתי על האסונות שפקדו במקומכם ר"ל ואתם חושבים לנכון שיש בודאי צורך להתחזק יותר ביראת שמים כמובן אין אתנו יודע עד מה ועלינו להתחזק בכל הענינים, אבל מה שיש להניח מאד ליהזר בדברים שבין אדם לחבירו שזה מאד חמור ויש להתחזק בענין שבת שכבר יפסיקו מלעשות דברי חול חצי שעה לפני השקיעה, וכל מה שמפסיקים מלעשות דבר שאסור לעשות בשבת זה מאד חשוב, וידוע מאמר חז"ל בשבת [ק"ח ב] כל השומר שבת כדין אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וכן כל עניני כבוד בלבוש ובכל הדברים הכל לעשות לכבוד שבת ומאד להזהר מלדבר דברי חול בבהכנ"ס ובפרט בשבת...

עצה לינצל מאסונות

כמדומה שלראשונה עורר רבנו דבר זה בחודש שבט תשס"ה שבשכונת רמת אלחנן בני ברק אז נדברו יראי ד' המרא דאתרא הגר"י זילברשטיין שליט"א יחד עם רבני השכונה, וחשובי תושביה נועדו לטכס עצה, תקופה קשה עברה על השכונה מספר אסונות נתכו על ראש עם קודש בזה אחר זה, התחושה הייתה שחיביים לחזק ולבצר חומות כדי לומר למשחית הרף.

בעקבות אותה ישיבה התקיימה עצרת התעוררות מרכזית בכינוס לשם שמים ונשאו דרשות. והכריז המרא דאתרא הגר"י זילברשטיין: פנינו אל בעל אילת השחר שליט"א לשאול במה נכפר על נפשונתו? ואמר לנו לקבל שבת עשר דקות לפני הזמן הרגיל הדיינו חצי שעה קודם השקיעה. ורבנו שליט"א ביקש שישאלו קודם את דעתו של מרן הגר"ש אלישיב (שליט"א) זצ"ל. ומרן הגר"ש זצ"ל אמר הרי ב"ב סמוכה לפ"ת, ובפ"ת הקדימו לארבעים דקות קודם השקיעה, אם כן מותר גם בבני ברק לקבל לפחות עשר דקות קודם.

לא לנסוע ברכב אחרי זמן זה

בכנס החיזוק בפריז תשס"ו תוך כדי משאו שב רבנו שליט"א לעורר: דרך בני אדם דוקא בערב שבת ברגעים האחרונים רואים פתאום, שחסר זה וצריך לעשות את זה, ולפעמים מתוך זה יכול לבוא שיכנס לשבת אפי' אחרי השקיעה ח"ו. וממילא צריך מאד מאד לעשות חיזוקים בזה. ואמרתי בכמה מקומות שהייתי בזמן האחרון שלכל הפחות שלושים רגעים "חצי שעה לפני השקיעה" כבר יהיה שבת, דבר ראשון לא לנסוע ברכב אחרי הזמן הזה, וכן שלא לעשות מאז שום מלאכה, כי עלול מאד שבעוד כמה רגעים עוברים איסור ויכולים לפגוע אפי' בשקיעה, זה מאד חמור! ומאד צריך לחזק את זה זה דבר גדול שנותן השפעה על כל השבוע, כי בזכות השבת כתוב שהברכה שורה על כל השבוע.

סחור סחור לכרמא לא תקרב

ובישיבת יקירי ירושלים אמר רבנו שליט"א: ידוע שאחד מהדברים העיקריים בתורה זה שבת. הנושא של שבת אין לתאר מה שזה חשוב בעיני הקב"ה, המצוה של שבת חז"ל אומרים אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים, על שום דבר לא כתוב מיד היו נגאלים רק שתי שבתות. ובספר יערות דבש ח"ב דרוש ג' כתב [ומובא במשנה ברורה בהקדמה] בפרט בענין שבת קדש אשר הזהרתי ואמרתי כל פעם ופעם מי שלא למד הלכות שבת על בוריין פעמים ושלש לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת.

השבת זה היסוד של כלל ישראל ממילא צריך מאד להתחזק זה יתן כה לכן אדם בכלל אם הוא יודע הלכות שבת ונוהר בהם כמו שצריך אז הכל ישתנה.

שכר שמירת שבת

כששהה רבנו בארה"ב, תינו אנשי לייקווד לפניו את מר ליבם, שבכל יום יש צרות חדשות ומשונות ואסונות רבים פוקדים אותם, רח"ל. בסוף שיחתו בהיכל הישיבה אמר רבנו: שבת היא מקור הברכה, חז"ל הבטיחו ששבת קודש מביאה ברכה לעולם, תתחילו לקבל שבת חצי שעה קודם, תכניסו את שבת המלכה הביתה, יחד איתה תבוא גם הברכה, והאסונות יסתלקו. ההבטחה היתה ברורה.

וראה זה פלא, במוצאי שבת צלצל ראש ישיבת ליקווד שליט"א ואמר: בכל שבת יש שלושים ארבעים קריאות הצלה וידי המתנדבים עמוסות. אולם בשבת זו כמעט שלא היו קריאות. שבת שקטה עברה על ליקווד ב"ה, שיחו בכל נפלאותיו.

בסיום מכתב לחיזוק הענין - כ"ט ניסן תשע"ו וגדולה היא זכות שמירת שבת לזכות לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ובדורות ישרים.

להקדים מדאי

רבינו הנהיג [כבר כמה שנים] בקהילה פלונית מפני כמה מקרים שאירעו שם, להקדים קבלת שבת כעשרה רגעים קודם הזמן, אחד מבני הקהילה הנ"ל שאל לרבינו שאשתו רוצה להקדים כמה רגעים עוד יותר מוקדם מהזמן הנ"ל, אמר רבינו שלא כדאי כיון שיכול לגרום לחץ בבית זה לא טוב, חזר ושאל לרבינו שכבר ביתו מוכן מוקדם לשבת, אמר רבינו בכל זאת א"א לדעת ולפעמים לא מצליחים להתארגן, ואם יקדימו יותר מדאי זה ילחץ את הבית ולא טוב.

כמו"כ אומר רבנו שהעיקר הוא לפרוש ממלאכה אבל שלא יקבל קבלת שבת בעוד היום גדול כי יכול ח"ו לבוא לידי מכשול.

הדלקת נרות

הבהוב הנרות

כשהרבנית ע"ה הדליקה נרות שבת קודש היה רבנו מקפיד להבהוב הנרות לכבוד שבת בעצמו, והקפיד לכבותן בידו ולא ע"י נשיפה בפיו [ע"י מדרש אצור מדרשים עמ' 551. ומה שצוין בארח דוד עמ' רלב]. ובשנים האחרונות שמדליק בעצמו מקפיד אף להניח בעצמו הנרות בתוך הכוסות.

כמות הנרות

רבינו מדליק ד' נרות בחדר שאוכל בו, ועוד ב' נרות בב' מקומות בבית, במטבח, ובמערב, ומברך על הנרות שבחדר שאוכל.

זמן הברכה

מברך על הנרות אחרי הדלקתם, ומכבה הגפרור בעצמו אחר ההדלקה.

סוג הנרות

מדליק בנרות רגילים ולא בנרות שמן. [ופעם אמר שבחול' רובם לא הדליקו בשמן זית כי לא ה' להשיגו אלא ביוקר רב].

בנות מדליקות

בבית הורי רבנו [בבריסק] הבנות הדליקו נרות שבת, כבר מהבת מצוה, והוסיף רבנו דכן נהגו שם בבית הגרי"ז להדליק נר אחד, ואמר רבנו דאמנם אי"ז חיוב אבל יש בזה קיום מצוה של חינוך הבנות למצות הדלקת נרות. [וכן נהגו בהרבה משפחות מרוסיה כגון משפחת קרליץ, ומשפחת אדלשטיין ועוד]. [כ' צדיק כתמר יפרח] אבל בבית רבנו שליט"א לא נוהגים כך.

ואמר רבנו שיש לדון אם גם בזה יהיה את הקנס המבואר ברמ"א סי' רס"ג ס"א דאם שכחה פעם אחת להדליק צריכה להוסיף עוד נר, דהא הדלקה זו אינה ממש חיוב. [אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' פב]

זמן ההדלקה

מדליק הנרות שלושים וחמש רגעים קודם השקיעה, אך לא מקבל ע"ע שבת בפה אלא פוסק ממלאכה מוזמן הדלקת נרות, ואינו מקפיד לומר קבלת שבת.

כמו"כ הורה דלהקדים שבת חצי שעה עיקרו לפרוש ממלאכה ולא לקבל בפה, ומייעץ שלא להקדים יותר מידי כדי שלא להכביד על בני הבית.

הדלקה לבחורי ישיבה
לגבי בחורים שישינים בישיבה הורה שידליקו נרות רק בחדר האוכל ואחד יכול להדליק ולהוציא את כולם, ובחדר שישינים בו אם יש אור המהשמל שבפרוזדור א"צ שוב להדליק בחדר.

הדלקה בנרות חשמל

דעת רבנו שאין יוצאים הדלקת נרות בחשמל כיון שעכשיו השמן לא קיים דכל רגע ורגע הוא יוצא מחברת חשמל. (הל' ער"ש להרה"ג י"ב שליט"א עמ' רפ"א)

כיבוי אורות בשעת הברכה

אמר רבנו דיש שהחמירו לכבות את אור החשמל לפני הדלקת הנרות כדי שהחדר יהיה חשוך והברכה תהיה על הדלקת הנרות שעושות אור בחדר ואח"כ מדליקים את החשמל. [א"ה וכן נהג הגרשו"א זצ"ל וחשש שאין אפילו תוספת אורה]
ונראה דזה אינו דהברכה היא על תוספות אורה שיש מהנרות, וא"כ אין ענין לכבות את החשמל קודם וכן נוהג רבנו שלא לכבות את חשמל.

קבלת תוספת שבת לפני הזמן

הורה רבנו, אדם שחושש שישכח לקבל שבת בזמן, יתכן שיכול לומר מבעוד יום שתחול עליו שבת זמן מסויים לפני השקיעה, כמו שאפשר לידור לאחר זמן. שאם קבלת שבת היא מטעם נדר מועיל שמתנה עתה שתחול קבלת שבת לאחר זמן מסויים כמו שאפשר לידור לאחר זמן. אך אם קבלת שבת היא קבלת קדושת שבת, ואינה שייכת לנדר, יתכן שצריך לקבל קדושת שבת ממש ואי אפשר לקבל על לאחר זמן.

והוסיף רבנו שליט"א, דמ"מ מסתבר שקודם זמן פלג המנחה אי אפשר גם לקבל על לאחר זמן, לכל השיטות, כיון שעתה אינו יכול לקבל שבת. (כל נדרי עמ' תרמ"א)
נראה דקטן שקיבל שבת יותר מוקדם לא חל קבלתו, דקטן אין לו דעת לקבל שבת, ולא מביעא להלבוש סי' רס"ג סי"ז שסובר שקבלת שבת מדין נדר דודאי קטן אינו יכול לקבל שבת אם הוא עדיין לא מופלא לאיש אלא אפי' אם אינו נדר ג"כ קטן אינו יכול לקבל ע"ע שבת, דזה דבר שצריך דעת והקטן אין לו דעת לזה ובאמת נראה דגם להלבוש אינו נדר ממש דהא ל"צ לשון נדר. (אילת השחר שבת קכא, א)

גדול הבית שקיבל

הנה הפרמ"ג (סי' רס"ג משב"ז סק"א) כ' דאם קיבל גדול הבית שבת כל הבית מחויבים בקבלתו. ואמר רבנו שמכיון שהמשנ"ב לא הביאו כפה"נ שהוא חולק על זה (הל' ערב שבת להרה"ג ר"כ שליט"א עמ' רס"א)

עבורם, ויש דהלימוד זה נסיון עבורם דאין להם חשק ללמוד וכדו' זה באמת נסיון, אבל אם נותנים לו את הנסיון הזה אז הוא אוהו במדרגה שיכול לעמוד בזה ואדברת אם הוא רואה שבאים עליו נסיונות יותר קשים זה סימן שמזמנים לו אפשרות לעלות יותר, דאם לא יכול לעלות אז יש לאדם את הנסיונות הפשוטים שבכל יום, אבל כשיש נסיון מיוחד רוצים שיתעלה יותר א"כ מצד אחד צריך להיות מאושר כי אם לא נותנים לו נסיון סימן שלא רוצים להעלות אותו והרי האדם אין לו לעמוד במצבו דרק המלאכים נקראים עומדים, אבל אדם צריך לעלות ולעלות זה רק ע"י נסיונות כפי כמה שיש יותר נסיונות יש יותר סיכויים שיעלה א"כ צריך להיות מאושר ורק לחשוב מה שהקב"ה אמר לאברהם אבינו קח נא בבקשה ממך עמוד בנסיון זה שתעמוד במלחמה החזקה ותהי' מאושר אז כל פעם שיש לאדם מצב של נסיון צריך לזכור שרוצים ממנו שיעלה, לא שח"ו נותנים לו לרע אלא רוצים שיעלה ואם מתגבר על הנסיון ומתעלה יהי' מאושר. לנו אין את הנסיונות שהי' לאברהם כי כבר זכינו למ"ת ובכח התורה זה כבר מדרגות אחרות אנחנו לא צריכים לעבוד כמו אברהם הוא כבר התווה לנו את הדרך.

אבל בכל זאת כל אחד לפי דרגתו יש תמיד נסיונות וכל נסיון שיש לאדם צריך לדעת שבוחנים אותו ואם יעלה בזה הוא יהי' המאושר דיעלה ויצליח וזה כל אחד צריך לדעת כל אחד בשעת מעשה לא יודע וחושב שהוא אומלל שיש לו קשיים, אבל צריך לדעת שזה הטוב דבזה הוא עולה ובזה יהי' האושר שלו וצריך לדעת שזה מתחיל בדברים קטנים, דאצל בני אדם כדרגתינו כל דבר קטן נקרא כבר נסיון כיון שאנחנו באמת קטנים מאוד, וככל שהאדם יותר גדול יש לו יותר נסיונות גדולים וזה הדרגה שמביאו לעליה. וזה כל אחד צריך להשתדל בכל הכח בכל המצבים שנמצא לעמוד בנסיון ואז יהי' המאושר והקב"ה יעזור שכל אחד ירגיש את זה לחשוב שזה בא לטובתו להעלות אותו וישתדל בכל כחו לעלות בכל המצבים שנמצא, שיעשה את מה שהקב"ה רוצה ממנו לקיים את הבקשה שינצח במלחמה דמלחמת היצר יש תמיד וכשיש לאדם איזה מידה ללחום בזה צריך לעמוד וכל אחד ישתדל בזה ויצליח לגדול בתורה ויראת שמים ובכל מה שהקב"ה רוצה.

(קובץ ישורון חלק כ"ח עמ' תשנ"א)

המשך מעמ' 1 לאדם נסיונות שלא יכול לעמוד בהם לא מצינו שנתנו לאנשים נסיונות כאלו כמו שהיו לאברהם אבינו והנסיונות שנותנים להם הם ראויים לעמוד בהם.

ואברהם נתנסה מאוד בשביל להיות ראוי לכלל ישראל ומ"ת, ואת הצדיקים שהיו לפני אברהם אבינו לא ניסו בזה דהנצרך לנסיון מתנסה, וכך כל נסיון שיש לאדם היינו כי הוא נצרך לזה, ולולא שהוא נצרך לנסיון לא יעמידוהו באותו נסיון, א"כ מה שהיו אומרים על נסיונות הראשונים של אברהם שאין בהם ממש היינו כלפי הדרגה שהקב"ה רוצה להעלותו, וכמו שנמשל שהראשונות אין בהם ממש כלפי התפקיד החשוב שהמלך רוצה למנותו ובכדי שאברהם יהא ראוי למ"ת לדבר שכל הבריאה מצפה עליו כ"כ הרבה דורות וזה יעשה מהפכה בכל הבריאה שתבוא לתכליתה זה רק ע"י מצב של נסיון הכי גדול עם כחות הנפש הכי גדולים לנצח, דכלפי מה שנצרך למצב של מ"ת הראשונים אין נחשבים לממש, דאע"פ שאתה גדול מאוד אבל גם מתושלח שם ועבר היו גדולים מאוד ולא זכו דהמצב של ישראל ומ"ת יתייחס אליהם, אלא התחיל מאברהם אבינו והנה מצינו דחנוך חי סס"ה שנים ולא כאנשים אחרים דאותם דורות שחיו הרבה יותר וכתוב פרשת בראשית ה' כ"ד ויתהלך חנוך את האלקים וגו' ואינו כי לקח אותו אלקים, ופרש"י צדיק ה' וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו וזהו ששינה הכתוב במיתתו לכתוב ואינו בעולם למלאות שנותיו עכ"ד.

והנה אע"פ שהי' חשש שיתקלקל וישוב להרשיע, בכל זאת נחשב צדיק וי"א שנעשה מלאך ע"י תוס' חולין ס' א' ד"ה פסוק וסתם אדם שרואים ח"ו שיכול להתקלקל לא עושים אותו למלאך, אלא כיון שעבד את הקב"ה עם כל כחות נפשו דאדם נברא עם כחות נפש מסוימים, ובכחות נפשו הוא הגיע לשיא, ויותר מזה לא הי' שייך ואי אפשר לנסותו יותר מכחות הנפש שיש לו וכיון דמלא את תפקידו בשלימות ולא הי' מיועד שיתחיל לצאת ממנו המצב של מ"ת והקב"ה ראה שיכול להתקלקל אז אינו כי לקח אותו אלקים והיינו דלא ח"ו שלא עשה מה שצריך, אלא דכחות נפשו לא היו עד כדי כך מאחז שאנשי דורו היו כ"כ רשעים דעל דורות אלו כתוב שמלאה הארץ חמס והוצרך לכחות נפש יותר גדולים כנגדם ולאחר שעשה כל מה שיכל הוא כבר לא צריך יותר אז הי' שייך אפי' להיות למלאך כיון שעבד לה' בכל כחו. אבל כשנותנים לאדם נסיון הוא צריך לזה ושייך שיצליח וינצח, דאם אינו ראוי אז הקב"ה לא מנסה אותו, ואת חנוך שלא יכל לעמוד בנסיון הקב"ה סילקו מן העולם אבל בכחות הנפש של אברהם הי' יכול לעמוד בנסיון אם רק יתאמץ ולכן הקב"ה אמר לו בבקשה ממך עמוד בנסיון הזה שלא יאמרו ראשונים אין בהם ממש שזה עדיין לא מספיק שיש ממנו כלל ישראל ומ"ת. והנה בו אדם הרבה פעמים מרגיש את עצמו במצב קשה יש מצבים קשים, אבל צריך להתבונן דאם יש לו נסיון ויעמוד בו זה יביא אותו לעליה וממילא יסתכל על כל הדברים בצורה אחרת, כל דבר שבא עליו היצר הוא יסתכל שזה נסיון אולי אוכל לעלות, מזמנים לי אפשרות והקב"ה בודאי יעזור לו. לכל אדם יש נסיונות אך תלוי מה הנסיון יש כאלה דלעמוד לתפילה זה נסיון

הודעה משמחת

יצא לאור בס"ד קובץ אוגדן של הגליונות

כאיל תערוג תשע"ז

ניתן לרכשו, בבני ברק: צפניה 2 כניסה מצד ימין קומה ראשונה 0533105040
ובחנות 'גל פז' בירושלים: רח' בית שערים 2 ב דירה 16 026516834 ובישיבת מיה. במודיעין עילית: בכולל עטרת שלמה, ובכולל יששכר באהליך

רבן של בני הגולה

אנגליה

ג' פעמים הגיע רבנו שליט"א למדינת אנגליה וכל פעם למקומות אחרים וכדלהלן. בנסיעה לארצות הברית בחודש אייר תשנ"ח בחזור עבר רבנו דרך אנגליה. ומסר שיחה בבית הכנסת פוניבז' בלונדון ליל יום ד' ב' ניסן תשנ"ח וזה תורו: ה' יעזור לכולם שבאים עם כוונה לשם שמים, כדי להתחזק. וכשמתקבצים ביחד "ערליכא יידן" זה כינוס לצדיקים שטוב להם וטוב לעולם וכיון שאנשים באו כדי להתחזק הרי זה כינוס לשם שמים, ויעזור ה' לכל כלל ישראל הן אלו שכאן והן בשכל העולם, שרואים שבאים כולם עם רצון גדול להתחזק בידישקייט. ויעזרם ה' שבאמת יתחזקו. וכל אחד יזכה להושע ברוחניות ובגשמיות, וזוכה במהרה ל"יובא לציון גואל"י בב"א.

ואז הרחיב בענין שם אפרים ויובא במק"א. וסיים ויעזרונו הקב"ה שכל אחד מאתנו ילך בדרך זו, לנסות לעמוד בעיקרים אלו, ראשית שלא להתגאות ולדעת שהוא עפר ואפר, ולא לשכוח את זה, כי הרבה פעמים שוכחים מזה, וחושבים 'אני' 'אני', רק נגעו בו מיד 'אני' 'אני', הרי הוא אפר? וכמו כן למסור נפשו בשביל הידישקייט, היכן שצריך! ויעזור ה' שכל אחד מאתנו יזכה באמת להיות במדריגה זו, ויגדל מאד בתורה ויראת שמים, וזוכה ל"יובא לציון גואל"י.

הנסיעה בעשיית תשס"ה

בעשיית תשס"ה נסע רבנו במיוחד לונדון יחד עם הגאון הגדול רבי דוב לבדו שליט"א והגאון המקובל רבי יעקב משה הלל שליט"א ונסעו לחזק לקראת יוה"כ וכן להקמת קרן עזרה לאברכים [שבאותם שנים היה גזירות וקיצוצים קשים לאברכים]

בסוף חודש אלול שרבנו ביקר בבית מרן הגרי"ש זצ"ל וסיפר לו על המסע, ביקש הגרי"ש לדעת את הפרטים ורבי יצחק לוינשטיין זצ"ל אמר את כל הפרטים ואמר לו הגרי"ש: **שחייבים לזרוז גם את שובו של הגרא"ל לארץ ישראל כי כל הדור נשען עליו.** אז ביקש ברכת הגרי"ש זצ"ל להצלת מסע החיזוק. ענה לו הגרי"ש: הראש שיזכה הרי מקדש שמו ברבים, וכי הוא צריך ברכה שלי?

היו אנשי דלא מעלי שאיימו כל הזמן שיעשו הרבה הפרעות למסע, וכן התקשרו להגר"ד לבדו וכן להגר"י הלל לאיים עליהם, ואמר להם רבנו שאמר לו מרן הגרי"ש על זה: ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלימו עמו וא"כ אין בזה מה לחשוש.

קבלת פנים

רבנו יצא מארץ ישראל ביום ב' ה' תשרי. ואחרי שהגיע לשם [ביום ב' אה"צ] לתפילת מנחה הגיע רבנו לבית הכנסת סדיגורא שבשכונת גולדס גרין. שם השתתף ג"כ הגרא"א הלפרין זצ"ל. ורב בביכני"ס דאז [כהיום האדמו"ר מסדיגורא שליט"א] נשא דברים ואמר: שכתוב שיציאת צדיק עושה רושם. ויציאתו של הצדיק של רה"י שגדול הדור מטריח את עצמו ובא ללונדון, מבקשים אנו שביקור זה ישפיע על כל לונדון, יש צרות בלונדון, אנשים חולים בעיות רבות בחינוך ואנו בטוחים שביקור זה יעזור וישפיע.

כינוס הילדים

לאחר מכאן ארגנו כינוס אדיר לכל הילדים באזור. ואמרו איתם את "כל אבינו מלכנו" קטע אחרי קטע והיה בכך התעוררות עצומה שלא תשכח. ואמר להם רבנו: חז"ל אומרים בראשית בשביל תורה שנקראת ראשית. כל העולם מתקיים בזכות התורה שנקראת ראשית שישראל שומרים, וילדי ישראל הם הם הערבים הטובים ואין העולם עומד אלא בזכות הבל פיהם של תשנ"ח. לכן חובה על כל ילד לדעת שהא מחזיק את העולם וכל ילד חייב לשאוף ולעשות הכל כדי להיות תלמיד חכם לגדול בתורה ועליו לשאוף אך ורק לזה ולא לשום דבר אחר מבלעדי זה כי בשביל זה נברא העולם ובזכות זה העולם קיים וכל עתיד עם ישראל תלוי בזה. ולאחר הכינוס עברו כל הילדים לקבל ברכת השנים מרבנו שליט"א.

לאחר מכאן נסע רבנו לביקור אצל הגרא"א הלפרין זצ"ל. ואצל יבדל"ח הדיין הגאון רבי חנוך ארנטרוב שליט"א שם השתתפו רבני ודיני העיר ועלו בעיות שונות העומדים על הפרק, ונמשך במשך כשעה. [ביציאתו אמר הגרי"ח ארנטרוב בדמעות ואמר שאנגליה לא ראתה דבר כזה]

הכנס המרכזי

בלילה התקיים הכינוס הגדול ליהודי לונדון בהשתתפות כל רבני העיר. ובראשם הרה"צ הישיש רבי יוסף צבי דינר זצ"ל. ושם דיבר רבנו ואמר בתו"ד: עם ישראל החזיק מעמד לאורך כל הדורות רק בזכות התורה שבעל פה ועל זה מסר נפשו ובזכות זה כל קיומו. אלה ששמרו רק תורה שבכתב ללא תורה שבע"פ. לא נשאר מהם כלום והיות ולימוד התורה שבע"פ במסירות נפש זה סוד קיומי של עם ישראל לדורות, לכן כולנו חייבים לשאת בעול החזקת התורה ולומדיה, ובפרט בעת הקשה כזו, כי רק זה הערובה לקיום כלל ישראל.

הזכות להתעורר

הגרא"ד דונר שליט"א האריך בדבריו ואמר: שמעו מפיו של מרן הגר"ח ק שליט"א שתמיד לפני ר"ה יש התעוררות משמים. בשנה אחת היה נפילת מגדלי התאומים שעורר רבים לתשובה. ובשנת תשס"ג היה את הניתוח של מרן הגרי"ש זצ"ל שעורר רבים לתשובה. וכעת זכו מדינת אנגליה שיהיה להם התעוררות ליוה"כ בלי צרות וגזירות אלא מכח באווא של מרן שליט"א. עוד אמר שהורה לו מרן הגר"ח ק שצריך לברך על ראית רבנו ברכת 'ברוך שחלק' והגאון רבי עזריאל יפה ר"י תפארת יעקב שבגייטסהד בירך ברבים ברכה זו.

אסיפת נדיבים

למחרת בבוקר התקיימה אסיפת רבנים ונדיבים אצל הרב דוד חן-טוב נ"י [ששם היה מקום הכנסה של רבנו].

ושם דיבר רבנו בדבר הגרא"א (מואב בסידור על השיבנו אבינו) ... בן קיש שהקיש על דלתי רחמים נגד תורה ועבודה וג"ח, תפלה במקום עבודה ובמה הקיש על דלתי רחמים ע"ד שאמרו רז"ל ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, שני דלתות ברא הקב"ה אחד בלב השמים ואחד בלב האדם וכאשר הקיש בדלת התחתית ורחמיו על הבריות. נפתחין דלתות השמים וזהו תשובה שלמהו ממטה למעלה וממעלה למטה כאמור.

ולכן אמר רבנו שאדם יעורר ויתן צדקה, אז ה' יפתח שער מלמעלה ויזכה לישועה. וסיים שעלה על כולנה זכות החזקת תורה לאברכים, ואז רבנו החל לבכות לפני כולם ולא יכול היה להמשיך לדבר מרוב צער על מצוקת האברכים בארץ ישראל.

ריבוי הנדיבים

כשרבנו נסע ללונדון לאסיפת גבירים לדרבן אותם לתמוך באברכים עמלי תורה, בשעת האסיפה קם אחד הגבירים ושאל מדוע הרב הטריח עצמו לאסיפה זו האם אין עודף אברכים?

ענה לו רבנו, בעיר הולדתי בריסק רוב המשפחות היו עניות ומעט משפחות היה להם כדי צורכם ושתי משפחות עשירות היו בכל העיר, והנה רואים אנחנו שהקב"ה נתן בדורנו שפע עושר למשפחות רבות, חשבתי שהסיבה שהקב"ה נתן כיום שפע זה מפני שהוא חפץ בהרבה לומדי תורה, ומשום כך נתן לכם עושר שתוכלו לזכות במעלה הגדולה שיתרבה בעולם על ידכם שפע של לומדי תורה, אולם אם חושבים אתם לפטור עצמיכם ממצווה זו בטענה שיש עודף לומדי תורה, **גם הקב"ה יאמר מה צריך כל כך הרבה עשירים.** (קו' שלמי שמחה ח"ב עמ' צ"ה. ובקיצור בסי' לעבדך באמת ח"א עמ' ר"ג).

וכשנשאל רבנו מה יהיה עם האברכים כיצד הם יתפרנסו שהרי הם ב"ה רק מתרבים. ואמר רבנו שאין אנו צריכים לחוש לכך, דהנה שהתחילו ריבוי הכוללים פתאום ראו שהוצרכו להרבה מורות וע"ז היה פרנסה, ואח"כ התחילו בעוד מקצועות שונות שראו פתאום שיכולים לפרנס, וכך הקב"ה יוביל אותנו הלאה. כשהנדיבים נתנו את התרומות ביקש רבנו שלא יראו לו כמה נתן כל אחד, כי רוצה לברך אותם בשובה ללא קשר לכמה נתן כל אחד.

בפני אברכי הכולל

במהלך הבוקר הוצרך רבנו להתעכב והגיעו לבית המארח שלם כוללים ורבנו דיבר בפניהם. ואמר בתו"ד: בעולם יש מליארדי אנשים מהם רק כמה מליונים יהודים מתוכם רק מאות אלפים חרדים ורק מעט מהם הם אברכי כולל. ראו כמה חשובים אתם שכח מעט שבזכותו קיים העולם. ואמר ידוע לי שקשה להיות אברך כולל בחו"ל אך עליכם, כנשואי דגל עם ישראל להיות חזקים וגאים בכך שזכותם.

השביטה

באותו זמן התקיים שביטה בנמל התעופה, ובתחילה היה צד שרבנו יחזור כבר בליל ג' אבל רבנו סירב מחמת שלא להפסיד את מה שתוכנן למחרת. ואז בעזרת כמה עסקנים סודר שטוס פרטי שקיבל אישור מיוחד שהביא מוח עצם לחולה רח"ל שטס מגרמניה לארץ ישראל עבר דרך לונדון ורבנו נסע עם זה לארץ ישראל. והתעורר נידון מי יסע, ורבנו אמר שהוא מותר על מקומו וישאר באנגליה ליוה"כ ואמר הרי לי אין אשה ומשפחה שמחכה בבית ביוה"כ ומה לי הכא מה לי התם, משא"כ חברי המשלחת שהם צעירים יותר וצריכים את עזרתם בביתם. אך בני ביתו של רבנו טענו שלר"י כל עם ישראל מחכה בארץ ישראל וא"א להישאר כאן. ולבסוף בירך אותם שעד שעת הטיסה שלהם יסתיים השביטה וכך היה בס"ד. שהספיקו לחזור לביתם ליוה"כ. ביום ד' לפנות בוקר הגיע לארץ ישראל. **ובאותו היום** כבר מסר רבנו את השיעור הקבוע בכולל ובשעות הערב מסר שיחה בהיכל ישיבת פוניבז' לקראת יוה"כ.